

Palabinda

Van Roland Smulders verschenen eerder

Een spoor van Adam, roman, 2016

Geef mij de schuld, roman, 2017

Parels en draken, columns, 2018

Weg naar de vrijheid, roman, 2019

Bij deze dan, columns, 2019

De stoel van Fred, korte verhalen, 2019

Gewoon anders, verhalen, 2019

Ze doen het er gewoon om, columns, 2019

Palabinda

Roland Smulders

Schrijver: Roland Smulders
Coverontwerp: Roland Smulders
ISBN: 9789402193510
© 2020 Roland Smulders

Palabinda

Het was een koude, mistige maandagochtend. Zo'n ochtend die de meeste mensen liever slapend zouden laten passeren. Ik baande mij een weg tussen neergekwakte fietsen en de stinkende kots van het weekend. Smakelijk. De roltrap was buiten gebruik. Over het station lag een dikke deken. Geen spoor meer van de stad. Oranje lampen gaven wat overbleef een buitenaards tintje. In het glazen wachthokje zochten wachtende reizigers beschutting tegen de vochtige kou. Met wat wringen slaagde ik er misschien nog net in voor mijzelf en mijn volgepropte tassen een plekje in die dampende, naar vochtige kleding stinkende stal te veroveren.

De muffe geur zou zich aan mijn kleren hechten. Het vooruitzicht deed mij besluiten naar het uiterste einde van het perron te lopen. Mijn trein zou voorlopig nog niet komen. Zoals gebruikelijk was ik veel te vroeg van huis gegaan. Je wist maar nooit wat er onderweg kon gebeuren.

Affiches achter glas verkondigden de zegeningen van de moderne tijd. Had ik al een smartphone waarmee de wereld voor het grijpen lag? Internet, sociale netwerken, overal en altijd contact met vrienden, nooit meer de laatste zijn die op de hoogte was van de nieuwste ontwikkelingen, betalen met de telefoon. Niets was nog onmogelijk in het virtuele paradijs. De tijd stond niet stil en wie wilde scoren rende mee.

Het zou wel zo zijn. Ik had geen behoefte aan een smartphone. Voor mij moest de telefoonmaatschappij een uitgebreid netwerk van kabels en schakelkasten onderhouden. Ieder ogenblik verwachtte ik een brief te ontvangen met de mededeling dat het mooi was geweest. Als ik mij niet flexibel wilde opstellen, dan moest ik mijn gesprekken in het vervolg maar op een andere manier

voeren. Een dreigement zonder betekenis. Ik zou niet weten met wie ik gesprekken moest voeren.

Het was geen prettige gedachte. Als ik mij thuis op de trap verstapte, duurde het waarschijnlijk maanden voor iemand op het idee kwam een kijkje te nemen. Tegen die tijd verkeerde ik al in een vergaande staat van ontbinding. Zelfs een waardig afscheid werd mij niet vergund.

In het begin kwamen er nog mensen aan de deur om te vragen hoe het met mij ging. Zomaar, zonder dat ik ze had gevraagd langs te komen. Het was wennen, zei ik dan. Niemand zat te wachten op een uitbarsting van ongecontroleerd verdriet. De bezoekers begrepen het. Zo'n klap kwam je niet zomaar te boven. Als ik behoefte aan gezelschap had, was ik natuurlijk altijd welkom.

Na enkele maanden ebde de belangstelling weg. Het leven ging verder. Ik bracht de avonden in mijn eentje door op de bank, ergerde mij aan het infantiele televisieaanbod en kreeg steeds meer begrip voor mensen die de eer aan zichzelf hielden. Wat kon ik doen om te voorkomen dat ik gek werd? Schrijven? Het leek mij wel een goede manier om tegelijkertijd mijn leven weer op de rails te krijgen. Schrijvers hoefden niet te solliciteren. Ik kon mijzelf niet verkopen. Maar was het verstandig nog een stap verder te gaan, door mij dan ook maar meteen aan te sluiten bij De Brabantse Schrijverskring?

Ik had er geen idee van wat ik kon verwachten. Was het de bedoeling dat we echt in een kring zaten? Ik zou het doen als het mij tot een betere schrijver maakte. Zwaar teleurgesteld was ik, toen bleek dat het groepje bestond uit amateurs die evenmin wisten hoe het moest. Arnold, aanhanger van wat hij realistisch schrijven noemde, lag voortdurend overhoop met Corien, de vleesgeworden ongelukkige liefde. En Joris zocht nog altijd naar een genre dat bij hem paste. In dat opzicht leken we op elkaar. Twee mannen aan de verkeerde kant van

de middelbare leeftijd die een vaag gevoel deelden nog iets van het leven te moeten maken.

Het eerste wat ik leerde, was dat een doorbraak als schrijver niet vanzelf kwam. Er ging een proces van bloed, zweet en tranen aan vooraf. Succes vereiste inzet. Vallen en opstaan. Een voortdurende confrontatie met wat het leven aan goede en vooral minder goede kanten te bieden had. In ieder geval was dat de mening van Carlo, de zelfbenoemde leider van de kring, een waardigheid die hij ontleende aan het feit dat hij ooit een verhaal wist te slijten aan de redactie van een marginaal tijdschrift.

Deze keer stond er iets bijzonders op het programma. Meer dan zomaar een middag in een museum met het doel wat cultuur op te snuiven en er later een kort verhaal over te schrijven. Deze keer waagden we ons aan het echte werk. Carlo wilde echter niet meer verklappen. Hij zei alleen dat we moesten rekenen op een langere afwezigheid.

‘Wat noem jij lang?’, vroeg Corien.

‘Twee weken. Misschien iets langer’, antwoordde Carlo. ‘Is het een probleem voor je twee weken van huis te zijn?’

‘Nee, maar ik moet weten hoeveel ondergoed ik nodig heb. Voor jullie is het normaal de hele week met dezelfde kleren rond te lopen, maar als vrouw voel ik mij dan niet prettig.’

‘Ik draag nooit ondergoed’, grijnsde Arnold. ‘Wat moet je ermee? Veel te omslachtig. Moderne mensen dragen geen ondergoed.’

‘Smeerlap!’, zei Corien met een vies gezicht.

Op dat moment had ik resoluut moeten afhaken. Sorry, beste mensen, maar ik probeerde het toch liever op eigen kracht. Om af te haken moest je echter iets van een ruggengraat hebben. En als het leven mij inmiddels iets had geleerd, dan was het wel dat ik een uitgesproken slappeling was.

Tot mijn teleurstelling was ik niet de eerste die op het idee kwam zich aan het eind van het perron af te zonderen. Een

man in een donkergrijze jas knikte mij vriendelijk toe. ‘Gaat u op vakantie?’, vroeg hij belangstellend.

Het duurde even voordat ik in staat was op de vraag van de man te reageren. ‘Nee, geen vakantie. De schrijverskring waarvan ik lid ben, organiseert een soort werkweek. Ik heb geen idee wat mij te wachten staat. Het enige wat ik al op voorhand durf te zeggen, is dat het mij niet zal bevallen.’

‘Bent u schrijver?’

Ik schreef verhalen om de verveling te verdrijven. Mocht ik mij dan schrijver noemen? Waarom eigenlijk niet? Dat geen uitgever zich aan mijn verhalen de vingers wilde branden, kon ik ook niet helpen.

‘Ik heb nog nooit een echte schrijver ontmoet.’

‘Wat is volgens u een echte schrijver?’

‘Iemand die boeken schrijft. Dat is toch wat een schrijver doet.’

‘Natuurlijk. In dat geval ben ik geen schrijver. Nog niet.’

‘Maar u wilt schrijver worden?’

‘Dat is wel de bedoeling’, gaf ik toe. ‘Verhalen schrijven is heel leuk, maar het wordt pas echt als er een boek van is gemaakt. Een boek dat je vast kunt houden en waaraan je kunt ruiken. Vanaf dat moment kan niemand nog ontkennen dat je een schrijver bent. Door een boek te schrijven word je een beetje onsterfelijk.’

De man knikte. ‘U bent niet de enige die diep van binnen dat verlangen koestert. Onsterfelijk wil iedereen worden.’

‘U ook?’ Het zou het begin van een roman kunnen zijn. Op het perron van een mistig station raakte de hoofdpersoon in gesprek met een onbekende die hem zijn levensverhaal ontfutselde. In de verte rende ondertussen een jongen met bespottelijke vleugelslagen naar het geluk. Het was niet netjes hem tot een romanfiguur te maken. Maar waar stond dat schrijvers nette mensen moesten zijn. Wie succes wilde hebben, kon zich geen principes veroorloven.

‘Ik ben pastor. Onsterfelijkheid is mij zo te zeggen met de paplepel ingegoten.’

‘Hebben we het dan niet over een ander soort onsterfelijkheid?’ Ik geloofde al heel lang niet meer dat ik kans maakte op het eeuwige leven. Het hoogst haalbare voor mij was dat de achterblijvers nog wisten wie ik was.

‘Is de eeuwigheid niet belangrijker dan de vluchtige indruk die u hier op aarde achterlaat?’, vroeg de pastor met een ernstig gezicht.

‘Welke eeuwigheid? Ik ben dan toch dood. De herinnering aan mij is alles wat blijft. Neemt u mij niet kwalijk dat ik het zo cru stel. Voor u is het natuurlijk verplichte kost aan een leven na de dood te geloven.’

‘Aan zulke reacties ben ik inmiddels gewend’, glimlachte de pastor. ‘Tegenwoordig is het niet populair meer te geloven.’

Was het ooit populair geweest? Vroeger hadden mensen gewoon geen andere keus. Geloven, of je moest eraan geloven. Het hele leven werd gevuld met rituelen waarvan de meeste mensen de betekenis niet eens kenden.

‘U gelooft ook niet meer, merk ik.’

‘Nee’, zei ik uit de grond van mijn hart.

‘Het geloof kan een bron van troost en kracht zijn.’

Ongetwijfeld. Maar niet voor mij. Ik wilde de pastor niet kwetsen. De man bedoelde het ongetwijfeld goed. Op mij maakte de kerk echter niet de indruk dat het bieden van troost op de eerste plaats kwam. Ik had in ieder geval niemand van de kerk gezien toen ik wel wat troost kon gebruiken.

De mist lichtte op door het schijnsel van gele lampen. De trein reed aan ons voorbij en kwam piepend tot stilstand.

‘U bent van harte welkom als u verder wilt praten.’ De pastor greep in de zak van zijn jas en drukte mij een visitekaartje in de hand.

‘Kan iemand mij misschien vertellen wat we hier doen?’, vroeg Arnold met een blik die boekdelen sprak. Wat een ellende. Inpakken en wegwezen, alsjeblieft. Hij had niet voor het schrijven gekozen om ontberingen te doorstaan. Ik durfde te wedden dat Arnold stiekem droomde van een doorbraak op de Amerikaanse markt. Nederland was slechts een tussenstop. Het grote geld verdiende je als schrijver buiten de landsgrenzen. Wat hadden we te zoeken in dat donkere klooster, weggestopt in een uithoek van het land, waar de geesten van overleden bewoners nog altijd door de hoge gangen leken te zweven?

‘Werken!’, zei Carlo enthousiast. ‘Met elkaar delen wat we hebben bedacht. Synergie. De inbreng van de anderen tilt ieders werk naar een hoger niveau. Jullie zullen zien dat het heel vruchtbaar is om op deze manier te werken.’

‘Ik vind het niets dat we hier moeten overnachten’, zei Corien zuur. ‘Straks komt een van jullie nog op rare gedachten.’

Rare gedachten? Dan toch beslist niet met Corien voor ogen. Was de wens hier de vader van de gedachte? In stilte droomde Corien vast van haar kans eens te tonen dat diep in haar een vulkaan sluimerde. We hoefden alleen ’s nachts haar kamer binnen te sluipen en toe te tasten. Misschien als het heel donker was. Je moest wel heel pervers zijn om bij de aanblik van haar door te lange drooglegging verdorde lichaam opgewonden te raken.

‘Draai de deur van je kamer maar goed op slot’, waarschuwde Arnold.

‘Als je het maar laat!’, viel Corien uit.

Carlo riep ons tot de orde. ‘Kunnen we onze aandacht alsjeblieft bij het werk houden? Er moeten afspraken gemaakt worden. Het is wel de bedoeling dat er aan het einde van ons verblijf in het klooster iets tastbaars op tafel ligt.’

Het bed was te hard en te smal naar mijn zin. Geïrriteerd zocht ik naar een houding die nog enig comfort bood. Een

ongemakkelijk bed had ik thuis al. Van slapen zou ook in het klooster niet veel komen.

Met mijn vuist sloeg ik een deuk in het hoofdkussen om ruimte te maken voor mijn oor. Wie probeerde ik voor de gek te houden? Het lag helemaal niet aan het bed dat ik tot diep in de nacht wakker bleef. Iedere nacht dezelfde kwelling. Slapen was een sprong in het onbekende. Leven wilde ik, niet wegglijpen terwijl ik even niet oplette.

Vroeger hield ik mij met zulke gedachten niet bezig. Wie 's avonds ging slapen, stond 's morgens weer op. Geen seconde stond ik stil bij het idee dat het helemaal niet zo vanzelfsprekend was weer te ontwaken. Ouder worden was vooral een kwestie van zekerheden verliezen.

Ik moest aan iets anders denken!

Bij het raam stond een bureau met een keukenstoel. Je moest aan je rug en je achterwerk voelen dat je had gewerkt. Zo zag de wereld van een schrijver er dus uit. Geen luxe om de aandacht af te leiden van waar het werkelijk om draaide. In een atmosfeer van soberheid werden meesterwerken geboren. Het ontbrak er alleen nog aan dat Carlo ons dwong met een bruine pij en sandalen rond te lopen.

De deur zwaaide open.

'Wat is er met jou?', vroeg Joris.

'Niets.'

'Je wilt mij toch niet wijsmaken dat je al moe bent? Het is pas acht uur. De avond moet nog beginnen.'

'Veel plezier dan.' De opwindning van Joris leek mij volkomen misplaatst. Wat kon je in zo'n klooster anders doen dan op je bed liggen en nadenken? We zaten ver buiten de bewoonde wereld. Kloosters werden altijd ergens neergekwakt waar ze niet in de weg stonden. Er viel in de hele omgeving geen moer te beleven. Carlo had ons niet meegenomen om de bloemetjes buiten te zetten.

'Ben je ziek?'

‘Ik ben niet ziek. Niet ziek en niet moe. Ik lig gewoon na te denken over wat we hier te zoeken hebben. Wat is daar zo erg aan?’

Joris liet zich door mijn gebrek aan enthousiasme niet afschepen. ‘Kom nu maar. Ik heb geen zin de avond in mijn eentje door te brengen. Je wordt heus geen betere schrijver door hier op je bed te blijven liggen.’

‘Hebben we ook een doel?’, vroeg ik, toen we via de verlaten keuken naar buiten waren geglipt.

‘Natuurlijk hebben we een doel. Carlo weet het niet, maar ik ben hier in de buurt opgegroeid. Toen ik hier de laatste keer was, zat er verderop een café. We hebben nog tijd genoeg voor een afzakkertje.’

Dan hoopte ik maar dat die tent inmiddels niet op de fles was gegaan. Als het de bedoeling was dat ik naar de kroeg liep, dan wilde ik wat drinken ook.

Het café bestond nog. Opgelucht volgde ik Joris naar binnen. Van wandelen kreeg ik altijd dorst. Het was drukker dan ik had verwacht. De man achter de bar scheen Joris te kennen, want hij zwaaide en riep dat hij zo kwam om de bestelling op te nemen.

‘Vroeger kwam ik hier vaak’, zei Joris, toen we een vrij tafeltje hadden gevonden. ‘Je kunt nergens zo goed mensen observeren als in een kroeg. Voor een schrijver is het heel belangrijk de mensen in zijn omgeving nauwkeurig te bekijken.’

Het leek mij een interessant onderwerp voor een onderzoek. Gingen schrijvers drinken omdat ze voortdurend in de kroeg hingen, of waren het de zuipschuiten die op een dag besloten het nuttige met het aangename te verenigen? Ik was ervan overtuigd dat het storm zou lopen die vraag voor eens en altijd tot op de bodem uit te zoeken.

‘Mijn vader vond het vreselijk. Schrijver was geen fatsoenlijk beroep. Niet volgens de maatstaven van onze familie. Het was de bedoeling dat ik de winkel zou overnemen. Een schoenenzaak met de penetrante geur van leer en zweetvoeten. Mijn opa zat al in de schoenen. We moesten zuinig zijn op de winkel, hem in goede staat overdragen aan de volgende generatie.’

‘Dat was toch mooi.’ Ik moest zelf maar uitzoeken wat ik met mijn leven wilde. En je had aan één blik genoeg om te weten dat ik daar niet goed in was. Een vergooid leven, met achter mij de restanten van de ongelukkigen die de pech hadden mij te kennen. Joris had geen reden zich te beklagen. Het leek mij wel handig dat er iemand klaar stond met een volledig uitgestippelde toekomst. En schoenen verkopen was toch niet zo erg. Je stond lekker in een verwarmde winkel en je kletste wat met klanten voor wie het bezoeken van de winkel het hoogtepunt van het jaar was.

‘Je weet niet waarover je praat. Schoenen verkopen is een uitermate geestdodende bezigheid. Probeer het maar eens als je het niet gelooft. De hele dag moest ik doen alsof ik begrip had voor klanten met moeilijke voeten. Ik heb ook moeilijke voeten. Jij waarschijnlijk ook. Maar zeuren wij daarover tegen andere mensen? Natuurlijk niet. Je zoekt een schoen die wel past en gaat verder met je leven. Ik wist dat ik moest ontsnappen voor het te laat was.’

‘Naar de kroeg.’

‘Leuk! Ik heb vader verteld dat ik een andere toekomst voor ogen had. Als hij niet wilde dat ik de banden met het ouderlijk huis volledig verbrak, moest hij dat accepteren.’

‘En dat deed hij?’

‘Hij noemde mij een ondankbaar kind. Had hij daarvoor zijn hele leven geploeterd? Zag ik dan niet in dat ik mijn toekomst verwoestte? Natuurlijk wist ik dat het een gok was, maar dat kon mij niets schelen.’

‘Dapper.’

‘Helemaal niet. Ik heb gewoon voor mijn droom gekozen. Zo vaak kwam het niet voor dat je een droom hebt waarvan je weet dat je hem moet najagen, ongeacht de prijs. Jij zou hetzelfde hebben gedaan.’

‘Dat weet ik niet’, weerde ik de onverdiende lof af. ‘Mijn vader was niet iemand met wie je het graag aan de stok kreeg. Als hij iets zei, was het veiliger niet in discussie te gaan.’

‘Wist jij als kind ook al dat je schrijver wilde worden?’

Ik schudde mijn hoofd. ‘Als kind wilde ik eigenlijk helemaal niets. In ieder geval niets wat met een solide toekomst te maken had. Ik vond het al een hele prestatie dat ik aan het einde van ieder schooljaar overging. Je zou mij een laatbloeier kunnen noemen. Schrijver wilde ik pas worden toen bleek dat ik te oud werd voor een normaal beroep.’

‘De hoop sterft als laatste.’

‘Zoiets, ja. In de krant las ik een artikel over de schrijverskring. Wat kon ik ermee verliezen. Als ik in mijn eentje doormodderde, werd het zeker niets.’

‘Op deze manier ook niet’, zei Joris. ‘Carlo doet alsof het zo gemakkelijk is een verhaal uit je mouw te schudden. Gewoon even lekker bij elkaar kruipen in een klooster en de zinnen beginnen te stromen. Helemaal niets stroomt er. Mijn geest is leeg. Ik kan niet eens een begin van een verhaal bedenken.’

‘Je bent toch niet depressief?’, vroeg ik bezorgd. Als Joris dacht mij te kunnen gebruiken om geestelijk bij te tanken, had hij het mis. Hij ging maar mooi naar een professionele hulpverlener.

‘Nee, ik ben niet depressief! Hoe kom je op het idee dat ik depressief ben? Mag je tegenwoordig niet eens meer zeggen dat je geest leeg is, zonder dat iemand onmiddellijk een etiket op je plakt?’

‘Neem mij niet kwalijk. Het was niet mijn bedoeling je te kwetsen. Depressieve mensen klagen er ook vaak over dat hun hoofd leeg is. Het is niet vreemd dat ik in die richting

denk. Maar als jij zegt dat je je niet depressief voelt, is er niets aan de hand.'

'Val toch dood met je zweverige gezeur!'

'Wil je erover praten?'

We kregen allebei een aanval van de slappe lach. Gelukkig. Zolang Joris nog kon lachen zou het allemaal wel meevallen.

'Heb jij al een idee?', vroeg Joris.

Ik riep mijzelf tot de orde. 'Nee. Ik heb ook helemaal niet op stel en sprong een idee nodig. Het heeft voordelen productief te zijn.'

'Je staat ook droog', stelde Joris nuchter vast. 'Je bent alleen in staat dat besef nog even voor je uit te schuiven, omdat je nog enkele verhalen op voorraad hebt. Wacht maar tot je ook genoodzaakt bent iets nieuws te verzinnen.'

'Waarom ben je eigenlijk meegegaan als je er zo negatief over denkt?', vroeg ik geïrriteerd. 'Om mijn plezier te bederven? Niemand heeft je toch gedwongen. Ik verwacht wel van het verblijf hier dat het mijn inspiratie weer op gang zal brengen. En je zult zien dat het bij jou ook zo gaat.'

'Inspiratie? Van Corien zeker?'

'Goed, dat is misschien te veel gevraagd', gaf ik toe. 'Maar je mag niet bij voorbaat uitsluiten dat het effect positief zal zijn. Daar gaat het om. Je moet zoiets eerst proberen voordat je een oordeel geeft.'

De sandalen hadden voor koffie gezorgd en de kloostertafel afgedekt met zalmkleurige kleden. Er was zelfs een flip-over. Het oogde heel professioneel. Niets stond een succesvolle bijeenkomst in de weg.

'Wil jij het spits afbijten, Pieter?', vroeg Carlo.

Met tegenzin schraapte ik mijn keel. Als ik ergens een hekel aan had, dan was het wel aan voorlezen. Stiekem hoopte ik dat de anderen mijn voordracht zo saai vonden, dat ik na die eerste beurt vrijstelling kreeg.

“Boven de stad hing al dagenlang een dikke, grijze deken. Een waterkoude wind maakte het verblijf in de buitenlucht tot een onplezierige ervaring. Het troosteloze weer deed de mensen verlangen naar een vakantie in het warme zuiden, waar hemel en zee zich vonden in een explosie van blauw in het licht van de brandende zon. Koppig vervolgde ik de wandeling die geen ander doel diende dan de tijd door te komen.

Op het plein liet ik de indrukken van lege terrassen en zich haastende passanten tot mij doordringen. Een dikke vrouw waggelde aan mij voorbij met aan iedere kant een zware tas voor het evenwicht. Fred slingerde met opgeheven hand van de ene persoon naar de volgende. Het was zijn manier om te laten merken dat hij het vertikte zich in het keurslijf van een geordend bestaan te laten dwingen, ook niet om zijn moeder een plezier te doen. Ik stak mijn hand op, maar hij had het te druk om mij op te merken. Bedelen was arbeidsintensief en vereiste een voortdurende concentratie.

Bij de ingang van het warenhuis warmde ik mij in het gordijn van warme lucht dat de klanten beschutting bood tegen het gure weer. Met de uitstraling van iemand die moeite had een passend verjaardagscadeau te vinden slenterde ik vervolgens langs vitrines met horloges en parfum. Voor de vorm wroette ik enige tijd in een bak met afgeprijsde sjaals.

De notitieboekjes waren in de reclame. Na enige aarzeling koos ik voor een eenvoudig boekje met een harde kaft en een goedkope balpen. De verkoopster bij de kassa keek mij met een lege blik aan. Verveeld schoof ze het boekje en de balpen in een papieren zakje.

Aan een tafeltje in het restaurant van het warenhuis scheurde ik het zakje open. Met de balpen schreef ik mijn naam op het schutblad van het notitieboekje. Ik nam er bezit van. Door de witte maagdelijkheid met mijn naam te schenden, sneed ik de weg af het boekje met een doorzichtige smoes terug te brengen.

Mevrouw Van Dun zeemde aan de overkant van de straat met driftige gebaren het raam van haar woonkamer. Iedere beweging was een aanklacht tegen het recht dat voor haar niet scheen te gelden. In gedachten zeemde ik met haar mee. Ik stelde mij voor hoe smerig het water moest zijn. Jongeren maakten er een sport van haar raam te besmeuren met kots en mayonaise. Misschien deden ze nog andere dingen, dat wilde ik liever niet weten. Het was ook niet verstandig met zulke jongeren ruzie te maken.

Op tafel lag het notitieboekje. Ooit moest ik de onsamenvangende woorden omzetten in leesbare zinnen, maar zover was het nog niet. Ik wilde er eerst zeker van zijn dat ik genoeg materiaal had.

De bezigheden van mevrouw Van Dun bezorgden mij een schuldgevoel. Het was de hoogste tijd zelf iets aan het huishouden te doen. Ik mocht mijn woning niet laten verslonzen. De neerwaartse spiraal begon altijd met het verwaarlozen van huishoudelijke taken. Het was zaak alert te blijven.

Zorgvuldig schrobde ik de toiletpot. Ik was pas tevreden toen ook onder de rand het laatste spoor van aanslag was verdwenen. Vroeger had ik een hekel aan zulke karweitjes. In die tijd wist ik ook niet hoe belangrijk het was de woning netjes te houden. Als er nu iemand op bezoek kwam, hoefde ik niet bang te zijn voor de vraag of de bezoeker even van het toilet gebruik mocht maken. Tegels en spiegel blonken uitbundig. Zelfs onder de wastafel viel geen spatje te ontdekken.

De telefoon begon te piepen.

‘Stoor ik je?’, vroeg Erika.

‘Ik ben net klaar met schoonmaken.’

‘De tuin van moeder moet gedaan worden. Je weet hoe het met mij is.’

‘Druk?’ Mijn zuster was iets belangrijks bij de provincie. Ze wilde wel meer voor moeder doen, maar er kwam altijd iets tussen. Bij de provincie werd werkelijk over ieder detail vergaderd.

‘Dat kun je wel zeggen! Verschrikkelijk is het. Nu moet ik ook nog de dossiers van een zieke collega overnemen. Kun jij je voorstellen hoeveel extra werk dat inlezen alleen al met zich meebrengt?’

‘Ik ga wel langs om te vragen wat er moet gebeuren.’ Erika had er een talent voor blootliggende zenuwen te vinden. Ik wilde niet luisteren naar haar verhalen over dikke dossiers, over wetgeving die de laatste jaren zo ingewikkeld was geworden.

Moeder had koffie gezet. De koffiekkan en de kopjes stonden al klaar op de grote tafel in de woonkamer toen ik binnenliep. De tuin zag er opgeruimd en aangeharkt uit. Hoe kon Erika zeggen dat er iets aan moest gebeuren? De tuin was moeders lust en leven. Ze viel nog liever dood om dan het onderhoud uit handen te geven.

‘Ik ga een boek schrijven’, zei ik tussen neus en lippen door. Moeder reageerde niet direct. Ze schoof de koekjestrommel naar mij toe en moedigde mij met een gebaar aan een speculaasje te pakken. Pas toen ik met lange tanden het verplichte koekje zat weg te werken vroeg ze: ‘Waarover ga je schrijven?’

‘Dat weet ik nog niet. Het is maar een idee. Misschien probeer ik wel een streekroman te schrijven.’

Ik schoof het notitieboekje van mij af en stond op om in de keuken koffie te zetten. Ik deed het iedere avond, ook als ik geen koffie lustte. Mijn leven werd beheerst door ingesleten gedragingen en het lukte mij niet het roer om te gooien. Met de beker in mijn hand staarde ik naar mijn spiegelbeeld in de ruit van de achterdeur.

Hij schudde het hoofd. Met hem ging het niet beter.
Mijn gedachten werden onderbroken door het schrille geluid van de telefoon.

‘Kom je morgen weer koffie drinken?’, vroeg moeder.

‘Misschien’, zei ik. ‘Als ik tijd heb.’

‘Breng je dan speculaasjes mee.’

Bij moeder koffie gaan drinken was wel het minste wat ik kon doen om te bedanken voor de hulp die zij en vader gaven toen ik aan de grond zat. Maar waarom altijd speculaasjes?

Het was bijna acht uur. Ik stond op om de televisie aan te zetten. Iedere dag dwong ik mijzelf naar het journaal te kijken. Het was belangrijk bij het leven betrokken te blijven. Geestelijk evenwicht hield meer in dan het huis opgeruimd houden. Met een volle beker installeerde ik mij op de bank. Na het nieuws begon een programma over enkele mannen en vrouwen die het samen moesten uithouden op een van de buitenwereld afgesloten plaats. Vage beelden in zwartwit wekten de suggestie dat het er heel vrolijk aan toeling. De laatste jaren kwam iedere omroep regelmatig met een eigen variant op dat uitgewoonde thema.

Verveeld schakelde ik het toestel uit. Waar was de tijd gebleven dat het de moeite loonde naar de televisie te kijken? Om mijn geheugen los te schudden, bladerde ik door het album met foto's uit mijn jeugd. Ik maakte foto's toen ik als ongewenst aanhangsel met de rest van mijn klas door Berlijn slenterde. De lijm waarmee de foto's ooit zaten vastgeplakt, bleek de strijd al opgegeven te hebben. De vloer was ineens bezaaid met bruine beelden van sombere gebouwen en nors kijkende soldaten met het geweer over de schouder. Berlijn was een treurige stad. Zelfs de beroemde muur leek verdacht veel op een doodgewone schutting.

Ik liet de foto's op mij inwerken. Plotseling herinnerde ik mij weer details die mij ontschoten waren. Berlijn was een stad waar we werden ondergebracht in een derderangs hotel met groene stapelbedden, een stad waar het amusement bestond